

Editorial

Současná česká teatrologie obrací v posledním desetiletí čím dál větší pozornost ke konceptu performativity. S nadsázkou se dá říci, že právě prožívá svůj „performativní obrat“. Výzkum performativních aspektů divadelních i nedivadelních událostí vnáší do oboru divadelní vědy nové metodologické podněty i požadavky a rovněž rozšiřuje pole jeho výzkumu. Zrcadlí se v něm široké interdisciplinární pojetí současných humanitních věd a jejich propojování s obory antropologie a sociologie. Dlouhodobý zájem mladých badatelů, zvláště z řad mladých doktorů a doktorandů Katedry divadelních studií FF MU, o danou problematiku předurčil zaměření tohoto čísla *Theatralií*. Navazujeme na předchozí výzkumy teatrality veřejných událostí, s jejichž závěry se odborná i laická veřejnost mohla seznámit v časopise *Theatralia* 2014/1. Jak vyplývá z příspěvků v hlavních rubrikách tohoto čísla, došlo během uplynulých čtyř let k přesunu zájmu badatelů z původně dominujícího výzkumu soudobých venkovských slavností na výzkumy historických a politických kulturních performancí.

Rubriku Yorick otevírá studie Lukáše Kubiny a Martiny Musilové „Svět je symbolická interakce: symbolický interakcionismus jako východisko výzkumu teatrality veřejných událostí“. Jak název napovídá, věnují se v ní autoři sociologickému směru, jenž zdůrazňuje symbolickou povahu každodenního lidského jednání a událostí ve veřejném prostoru. Druhá studie v rubrice Yorick, „Soudní proces jako rituál?“ Martina Langhanse, nahlíží z hlediska performativity současnou podobu soudního jednání v trestním řízení. Eliška Poláčková ve svém příspěvku „Několik poznámek k teatralitě (českého) středověku“ a Anna Žáková ve studii „Performativnost středověkého rituálu *Mandatum* u sv. Jiří na Pražském hradě“ přinášejí nové poznatky k divadelním a performativním aspektům středověkých kulturních performancí, jako byly korunovační rituál, velkopáteční liturgie a rituál umývání nohou na Zelený čtvrtek.

Zvýšený zájem o problematiku performativity se promítl rovněž do rubriky Spektrum. Vedle příspěvku Barbory Kašparové „Tanztheater – taneční divadlo (nevšední) všednosti: od Kurta Joosse k Pině Bausch“, seznamujícího českého čtenáře s kořeny německého žánru tanztheater a jeho dobovými kontexty, přinášíme další dva texty rozšiřující pole výzkumu divadla. Tomáš Kubart přibližuje původ a podoby hraničního

fenoménu tělesného zavěšování ve studii „Body suspension: performativita bolesti“ a Amálie Bulandrová se v textu nazvaném „*The Fleury Playbook: liturgical drama and its production in Saint-Benoît-sur-Loire*“ zabývá funkcí vizuálních elementů středověkých sakrálních staveb v průběhu liturgie. Tradičnějšímu, přesto neméně zajímavému tématu se věnuje studie Evy Skříčkové „Osudy a ohlasy hry *Šest postav hledá autora* Luigiho Pirandella v českých zemích ve dvacátých letech“. Rubriku Spektrum pak uzavírá obsáhlá studie Heleny Spurné „Metodologické otázky výzkumu hudebního divadla (opery) v rámci teatrologie. Prolegomena ke každému příštému“ věnovaná metodologickým otázkám reflexe operního žánru z hlediska teatrologie.

V rubrice Host přinášíme rozhovor s maďarským teatrologem, působícím na berlínské Freie Universität, Adamem Czirakem „Umění má ‚komunikativní rozměr mlčení‘“. Sekci Orientace otevírá recenze Tomáše Kubarta s názvem „A co když je to performance?“, která seznamuje s knihou Simona Shepherd *The Cambridge Introduction to Performance Theory*. Další dvě recenze se věnují operní tematice, přičemž Šárka Havlíčková Kysová se soustředí na knihu *Dějiny opery. Posledních 400 let* a Pavel Drábek se zabývá publikací *Sbírka názorů na současné inscenování opery: Cesta do pekla*. Následující dva texty reflektují současné české teatrologické počiny. Pavel Drábek se ve svém příspěvku „Lier a Zeyer stuňou touž nemocí“ zaměřuje na knihu vycházející z korespondence Julia Zeyera a Jana Liera z let 1883–1900 a Jiřina Hofmanová se ve své recenzi „Nikdo nepíše pro věčnost“ věnuje nedávno vydanému výboru kritických statí Josefa Kodíčka. Jitka Pavlišová reflektuje sborník vydaný k mezinárodní konferenci JAMU pořádané v roce 2015 v příspěvku „O perspektivách, mezích a slepých uličkách teatrologického zkoumání“. „Ubohý Aristoteles“, tak nazvala Eva Stehlíková svou recenzi, ve které se věnuje knize *Aristoteles alebo upír západného divadla* francouzské klasické filoložky Florence Dupont. Rubriku uzavírá Pavel Drábek příspěvkem, v němž se zaměřil na obsáhlou publikaci *V obecném zájmu: Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–2014*.

Rubrika Depeše přináší tradičně pohled na aktuální dění. Díky zprávě Jiřiny Hofmanové „Letem světem doktorandských výzkumů“ můžeme nahlédnout do atmosféry IV. doktorandského sympozia v Telči, pořádaného Katedrou divadelních studií Masarykovy univerzity. Klára Škrobánková v článku „O politice, komunitní angažovanosti a doktorském studiu“ přináší zprávu o osmém ročníku konference konané na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění. Tomáš Kačer reflektuje výjimečnou výstavu „České shakespeareovské scénografie na pouti po USA“. Rubriku pak uzavírá Eva Stehlíková, která se zamýšlí nad nakladatelskými počiny Janáčkovy akademie múzických umění.

Dva nové překlady přináší rubrika Archiv. Prvním z nich je studie amerického sociologa Ralpa H. Turnera z roku 1962 „Přejímání rolí: proces nebo konformita“ (překlad Tomáš Kačer a Klára Škrobánková), která je věnována teorii rolí z hlediska symbolického interakcionismus. Druhá studie současné rakouské teatroložky Brigitte Marschall „Umění a revoluce: Vídeňský akcionismus“ (překlad Tomáš Kubart) se věnuje tvorbě tohoto poválečného radikálního uměleckého hnutí z rakouské metropole.

Martina Musilová